

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE TEOLOGIE REFORMATĂ
PSIHOLOGIE PASTORALĂ

**PRINCIPIILE BIBLICE DESPRE FERICIRE ȘI RELAȚIA LOR CU
SATISFAȚIA DE VIAȚĂ, FERICIREA SUBIECTIVĂ, ROSTUL ÎN VIAȚĂ ȘI
CRIZELE ÎN CADRUL TINERILOR ADULȚI**

TEZĂ DE DOCTORAT

- rezumat -

CONDUCĂTOR DE DOCTORAT
PROF. DR. MOLNÁR JÁNOS

DOCTORAND
GERGELY ZSOLT

CLUJ-NAPOCA

2016

Cuvinte cheie

Căutarea fericirii, etalonul biblic al fericirii, psihologie pozitivă, prognoza afectivă, criză, dezvoltarea post-traumatică, rostul în viață, satisfacția cu viața

Introducere și argumentarea temei

Tematica fericirii este de o importanță capitală pentru fiecare individ în parte, prin urmare, este prezentă atât în căutările și chestionările noastre individuale, cât și în arte, în literatura religioasă, și nu în ultimul rând, în științele naturii. Importanța fericirii este ilustrată puternic de amprenta ei istorică, abordată încă din filosofia timpurie - în ciuda faptului, că omul din antichitate a fost mult mai puțin orientat spre căutarea fericirii, decât omul modern - fericirea este în aceeași măsură o temă centrală în preocupările antice, ca în cele medievale și în literatura de specialitate modernă. Ori de câte ori vorbim despre fericire, individul nu apare niciodată ca un observator pasiv în acest context, ci ca o parte implicată activ, parte operativă, care aspiră. Fericirea nu este așadar un dat natural, de care posedăm fără nici un efort. Acest proces, prin care individul împins de motivațiile lui conștiente sau inconștiente, caută rezultatul considerat -într-o manieră subiectivă- satisfăcător, beatific, este denumit „căutarea fericirii”.

Cu toate că fericirea poate să apară uneori în contexte care par a fi dezirabile și dorite doar de către unele persoane, sentimentele de bucurie extremă, libertate, eliberare, sentimentul transcendenței sunt deopotrivă esențiale pentru fiecare dintre noi, fie că ne exprimăm acest lucru, fie nu. Termenii enumerați sunt doar câteva dintre numeroasele opțiuni la care registrul colocvial și literatura de specialitate încercă să raporteze termenul de fericire, prin urmare, definirea științifică a conceptului nu este ușoară.

Există puține alte cuvinte în dicționarul omului secolului XXI, care indiferent de vârstă, apartenență la gen, naționalitate, poate fi înțeles într-o modalitate atât de variată, raportat la contexte diferite, ca și expresia fericirii. Acest lucru este valabil atât în utilizarea limbajului uzual, al registrului colocvial, cât și în contextul științific și în literatura religioasă.

În această lucrare am enumerat, în ordinea cronologică, acele abordări filosofice, care urmăresc definirea fericirii. Pe urmă, am descris conceptele, care acum sunt instrumentele științei în realizarea descrierii termenului. Toate acestea sunt precedate de o analiză, care

intenționează descrierea perspectivei biblice, în ceea ce privește fericirea, și care dorește includerea ei într-o categorie exactă, ale căror concepte, în cele din urmă vor putea fi operaționalizate și măsurabile.

În acest proces am încercat să tratăm Biblia, ca și sursă, fără să o folosim ca pe un sprijin de autoajutorare literară, să captăm mesajul ei esențial pe urma căreia să tragem concluzii în ceea ce privește mesajul ei despre fericire. Setul rezultat în urma acestui proces este denumit etalonul biblic al fericirii, adică acele considerații, care din punctul nostru de vedere se indică în Sfânta Scriptură ca și aspecte relevante ale fericirii.

Pe urmă, lucrarea noastră își propune ca scop examinarea corelațiilor fericirii cu variabila etalonului biblic și cu crizele tinerilor adulți, crize care sunt raportate ca fiind în strânsă legătură cu fericirea, iar în urma analizei am conturat un model, și direcția acestuia, ca și rezultat al relaționării variabilelor testate.

Alegerea temei a fost motivată de perspectiva, conform căreia problematica fericirii este strâns legată de cadrul teologiei, care pledează pentru importanța relației dintre Cuvântul lui Dumnezeu și întrebarea cardinală a omului, deoarece o viață rodnică, care slujește gloriei lui Dumnezeu și veșnicia slăvită sunt văzute și interpretate ca fiind voia supremă a lui Dumnezeu. Mai mult decât atât, eforturile principale din viața unui om, și motivațiile sale principale pot fi privite ca și încercări, de a atinge fericirea, iar toate urmările și rezultatele comportamentale ale acestor încercări pot fi văzute, ca stări existențiale relevante pentru consiliere.

Prin urmare tema nu este irelevantă nici din perspectiva psihologiei, care în ultimii ani, datorită curentului în dezvoltare al psihologiei pozitive, îndrăznește să formuleze din ce în ce mai multe întrebări legate de fericire, sau de aspecte care pot fi asociate cu fericirea, depășind paradigmele deficitare ale orientărilor precedente. În acest sens, psihologia pozitivă este o oportunitate pentru teologie, și vice-versa, deoarece pe de altă parte multe idei, care pot fi asociate cu teologia, sunt disponibile cu privire la aceste aspecte, care pot fi încadrate în cercetări ca și ipoteze de lucru, pot servi ca și modele de idei. Contribuția reciprocă dintre cele domenii, poate astfel să se intensifice.

Această interdependență – înțeleasă într-o manieră bună- la nivelul gândirii științifice, se manifestă, bineînțeles și la nivelul practic. Iar, în ceea ce privește practica consilierii, după părerea noastră, aceasta confirmă faptul, că ambele domenii pot fi ușor discreditate, în cazul în care unul dintre ele, nu recunoaște, și nu utilizează competențele celeilalte domenii.

Concomitent cu acceptarea acestei relații de interdependență, trebuie să admitem faptul, că teologia secolului XXI -dar la acest punct putem aminti oricare religie anume- are nevoie de o psihologie credibilă, iar psihologia are nevoie de o teologie, religie credibilă în cazul în care dorește a fi un mijloc eficient în ajutorare și în alte domenii aplicative.

Tema aleasă a fost dezvoltată în șase capitole majore, ale căror sinteză va fi prezentată în ceea ce urmează.

1. Contextul istoric

În acest capitol sunt prezentate principalele abordări filosofice din cursul istoriei, în funcție de epoca, în care au apărut și în ordinea cronologică. Putem observa prezența tendinței și încercărilor multiple de a defini fericirea în esența ei în diferite curente filosofice, indiferent de localizarea geografică, în tratatele de filosofie. În diferite părți ale lumii, în Grecia, China și India tema fericirii, în mod independent, ocupa o importanță centrală pentru gânditorii celebri, cum ar fi Aristotel, Socrate, Platon, Confucius sau Buddha. În abordarea istorică a fericirii am putut observa deci, relevanța universală a temei, și am putut constata modul de chestionare și urmările acestuia din antichitate, până la nașterea științei pragmatice.

Omul de la origini este preocupat de bunăstarea sa, gândul împlinirii personale, iar susținerea filosofică pentru acesta o găsim în abordarea timpurie a filosofiei aristotelice, care subliniază aspectul subiectiv și dual al fericirii, (plăceri imediate vs. împlinire) și semnificația fericirii, care se transpune în virtuțile umane.

Se observă o puternică influență, venită din partea bisericii, asupra literaturii despre fericire din perioada evului mediu. În scrierile Sf. Augustin, Dumnezeu este menționat ca o sursă principală de fericire, iar conceptul în sine, și dorința noastră de a atinge fericirea, sunt explicate de către autor prin prisma nevoii omului de Dumnezeu.

Spre deosebire de abordările medievale religioase, perioada renașterii se limitează la o filosofie lumească despre fericire, accentul mutându-se pe o abordare hedonică, umanistă, care demontează normele morale anterioare, care într-adevăr, de multe ori au fost greșit interpretate și abuzive, accentuând acum dreptul omului la fericire, neglijând totodată și diminuând natura transcendentă a fericirii.

Acest concept este reconstituit pe baze biblice, odată cu apariția renașterii bisericii, de către Luther și Calvin.

Secolele XVII și XVIII sunt caracterizate de creșterea burgheziei, și dezvoltarea și accentuarea în paralel a științei și a iluminării, fapt ce va furniza, din ce în ce mai mult, spațiu propice pentru dezvoltarea principiului renascentist despre plăcere. Ca urmare, se observă o prioritate acordată problemelor morale și etice, pe care le-am analizat din perspectivele lui Kant, Spinoza și Locke.

În secolul XIX, orice curent/gânditor se caracterizează prin nevoia utilizării gândirii empirice. În acest spirit, John Stuart Mill scrie despre fericire și moralitate, iar discipolul său, William James, prin munca și activitatea sa, dă naștere psihologiei științifice, unde fericirea rămâne o temă centrală atât pentru James, precum și pentru gânditorii ulteriori.

2. Mesajul Bibliei despre fericire

În acest capitol vom prezenta pietrele de temelie ale Bibliei referitoare la fericire, având ca și punct de plecare convingerea, conform căreia Biblia cuprinde punctele cruciale pentru fericirea umană. Afirmăm, de asemenea faptul, că din punctul nostru de vedere, interpretarea oferită de către societatea contemporană și mesajul Bibliei despre fericire, sunt în mare măsură incompatibile, și este nevoie de o restructurare a unor absoluturi despre natura umană, ca să putem interpreta mesajul central al Bibliei în legătură cu fericirea umană. Aceste absoluturi despre natura umană, sunt extrase din Geneză, cartea Psalmilor și Noul Testament, fără a ne propune analiza teologică a mesajului complet al Bibliei despre fericire.

Absolaturile identificate în opinia noastră conturează un profil, care poate fi raportat la omul modern, denumind acest profil Etalonul Biblic al fericirii. Un astfel de element al etalonului este aspectul de creatură umană,

care cuprinde mai mulți factori: pe de o parte, acest lucru înseamnă determinismul acceptat, determinarea de către Creator (viață fixă, determinată, misiunea și responsabilitățile omului), ierarhia de necontestat între Creator și creatură, - și aspectul central pentru fericirea umană: o direcție, un sens determinat de voința Creatorului, pe care omul trebuie să îl aibă în vedere,

dacă dorește să se conformeze cu fericirea descrisă de Sfânta Scriptură. Fără aceste aspecte, putem vorbi de o căutare a fericirii doar individuale sau pe baze pur științifice.

Nu putem contesta nici realitatea, conform căreia după căderea omului în păcat, este imposibil obținerea statutului de plenitudine al fericirii, care înseamnă, că fericirea nu va putea fi niciodată o stare completă, nedeteriorată. Cu toate acestea, omul are dorințe edenești. Se observă astfel condiția paradoxală, rezultată în urma prezenței simultane a binelui și a răului în lume, conform Bibliei, omul se găsește într-o situație de luptă, în care, în cel mai bun caz, posedă de o relație restructurată cu Dumnezeu, prin răscumpărare, dar încă nu este liber de lupta binelui împotriva răului în propriul său corp și în lume.

Atitudinea corectă, conform Bibliei pentru a atinge fericirea în această situație, este reprezentată de asumarea luptei și a lipsurilor, care este egală cu credința și nădejdea în Dumnezeu, împreună cu asumarea responsabilităților (responsabilități înțelese într-un sens bun).

Una din prezumțiile Fericirilor lui Isus include în totalitate acest punct de vedere, în care este prezentată atitudinea corectă față de Dumnezeu (inima zdrobită, ca și recunoașterea și admiterea statutului nostru de creatură și a stării noastre de decăzuți), nădejdea în Cel Atotputernic, ca rege cinstit și corect (inimă pură, foame după adevăr) și acțiunea, care este conturarea asumării luptei (restabilirea păcii, aspirații spre adevăr și justiție).

Acțiunea, dincolo de faptul că nu este încercare de îndreptățire, ci este acțiune motivată de dragoste, este ancorată în prezent, și implică libertatea de povara trecutului și de grija viitorului, aceasta fiind singura modalitate de a rămâne cu o încărcătură pozitivă, care poate să conducă la rezultatul adecvat.

Pentru aceasta e nevoie de puterea restabilizatoare a iertării și de nădejdea în Dumnezeu, în ceea ce privește viitorul. În cele din urmă, acțiunea motivată de dragoste este caracterizată prin loialitate, care este o manifestare în fapte a credinței, și conține o atitudine corespunzătoare față de Dumnezeu și Lege, devenind un instrument, prin care se canalizează binecuvântările lui Dumnezeu. Acele binecuvântări, pe care Dumnezeu, ca tatăl iubitor le-a pregătit pentru om fie prin legile creației, fie prin regularitățile împărăției lui Dumnezeu, care nu se epuizează în bucuriile pământești ci cuprinde perspectiva completă a fericirii restaurate, a fericirii cerești. Elementele etalonului biblic sunt următoarele:

Etalon	Dimenziók
caracterul creaturá	Recunoașterea transcendenței
	Recunoașterea relației Creator- creaturá
	Recunoașterea regularității vs. autoritate proprie
"Statutul de luptător"	Nevoia de securitate vs. asumarea riscurilor
	Încrederea în providență
Trăirea în prezent	A fi liber de trecut
	Experimentarea prezentului
	Eliberarea de frica de viitor
Loialitate	Persistență
	Asumarea responsabilității
	Acțiuni active pentru alții

Tabel 1. Dimensiunile etalonului Biblic (pagina 180)

Aceste aspecte au fost conceptualizate și operaționalizate în cercetarea noastră, și am atribuit instrumente de măsurare corespunzătoare.

3. Rezultatele cercetărilor științifice moderne

Analiza noastră a continuat cu descrierea părții referitoare la fericire din literatura de specialitate.

Inițial, știința psihologiei, era în mare măsură deficitară, atenția părții aplicative ale ei s-a concentrat în mod special pe diminuarea suferinței, pe repararea și corectarea funcțiilor cognitive distruse. Toate acestea pot fi înțelese în contextul războaielor mondiale și a crizelor economice, ca și efecte ale acestora asupra omenirii. Însă aceste constrângeri exercitate de contextul mediului, nu oferă o bază potrivită pentru apariția sau dezvoltarea unor rezultate relevante pentru tema fericirii. În această perioadă, principala paradigmă în domeniul psihologiei era psihanaliza, în a cărei atenție nevrozele ocupau locul central, iar ca și punct de plecare pentru paradigmă, apare o imagine fundamental negativă a omului. Numai după anii 1950 putem vorbi despre apariția literaturii de specialitate despre fericire, ca și paradigmă, fiind rezultatul cercetărilor psihologiei umaniste a lui Rogers. În această privință am amintit rezultatele lui Maslow și Rogers, derivate dintr-o imagine pozitivă a omului lui, cercetări care vor sta la baza unui curent apărut mult mai târziu, curentului psihologiei pozitive. La acest curent putem asocia nume remarcabile ca și Seligman, Diener sau Csíkszentmihályi, care au elaborat pe lângă definiția științifică a fericirii și descrierea conceptelor de bază, prin intermediul cărora sentimentul și trăirea fericirii pot fi testate și măsurate de către psihologi. Așa se nasc conceptele, cum ar fi starea subiectivă de bine, flow, satisfacția generală cu viața sau calitatea vieții, concepte care vor fi utilizate și încorporate ca și noțiuni măsurabile, nu doar în psihologie, ci de asemenea în alte domenii, cum ar fi medicina, economia.

În paralel cu teoriile pragmatice și cu rezultatele cercetărilor amintim acele abordări, care se bazează pe experiența de viață și praxisul unor specialiști, care au lăsat în urma lor rezultate similare celor anterioare, aici putem vorbi despre contribuția lui Viktor Frankl, care ia în calcul dimensiunea transcendentă și aspectul rațiunii atunci când descrie fericirea. De asemenea, în această categorie îl integrăm și pe Antonovsky Salutogenesis cu teoria sa, care și în zilele noastre ocupă un loc central în domeniul psihologiei sănătății.

În cele ce urmează am abordat concepte relevante din perspectiva trăirii subiective a fericirii, concepte care s-au cristalizat din teoriile și conceptele amintite, și din rezultatele ultimelor cercetări, și care totodată sunt cruciale în direcționarea cercetărilor actuale. Printre acestea am amintit paradoxul venit-satisfacție, paradoxul scopurilor în viață și paradoxul rațiunii și acele

domenii identificate din cercetările corelaționale actuale, care, în ceea ce privește efectele lor, pot fi relevante în studiul fericirii. Acestea au fost suportul social, religia, nivelul de sănătate, vârsta și factorii de personalitate.

4. Modelul procesual al căutării fericirii

În capitolele anterioare am tratat fericirea din prisma abordării, conform căreia, fericirea nu este altceva, decât unul dintre scopurile principale ale omului în viață. Astfel, într-un anumit sens, toate acțiunile lui sunt orientate spre apropierea din ce în ce mai mult spre conceptul subiectiv definit al fericirii. Acest lucru poate fi văzut ca și o aspirație (năzuință), care cuprinde atât elemente conștiente, cât și inconștiente, și poate fi imaginat ca și un proces, care este denumit căutarea fericirii. În acest capitol ne orientăm atenția spre acest proces. Din punct de vedere funcțional se conturează acei factori, care afectează aspirația și influențează rezultatele comportamentale ale acesteia. Am văzut, pe de o parte că dorința sau aspirația de prim ordin este determinată de factorii neuro-biologici, sistem care recompensează satisfacția nevoii pentru stimuli. Dincolo de nevoile biologice elementare și nevoile superioare de bază au o influență asupra acestui proces. Rațiunea noastră etică și morală, valorile noastre participă de asemenea în acest proces influențând motivațiile noastre pentru comportament, orientarea scopurilor și natura mijloacelor alese pentru a ne îndeplini scopurile. În cele din urmă ne-am axat asupra efectelor paradoxale ale sistemului nervos central, care pot fi puse în legătură cu nivelul de funcționare intelectuală și afectivă umană.

Ca și rezultat al acestora, am ajuns la concluzia, că omul are tendința de a supraestima factorul de fericire datorat rezultatelor acțiunilor sale, neluând în calcul, că astfel este predispus să se obișnuiască cu el, care la nivelul afectiv cauzează o reajustare naturală, atât în urma oscilării pozitive, cât și în urma celei negative. Apar paradoxuri similare și la nivelul credințelor iraționale, care se dovedesc din fire rezistente combaterilor și contraargumentărilor raționale, efect amplificat de toleranța gradată a adevărilor și convingerilor subiective, individuale și sociale, și efectul individualizării, caracteristici pregnante ale societății contemporane.

La nivelul credințelor iraționale am identificat și am grupat modele de credințe iraționale, în funcție de schema logică proprie și caracteristică, din care s-au conturat pe baza literaturii de specialitate citate, credințele iraționale în legătură cu fericirea, specifice omului contemporan.

Din perspectiva definiției hedonice-eudaimonice, am enumerat forme alternative ale fericirii, care asigură factorul de fericire pe termen scurt, dar se găsesc a fi insuficiente la nivelul criteriilor cogniției, rațiunii, utilității și transcendenței, de asemenea sunt nesigure, în ceea ce privește rezultatele pe termen lung. Relaționate cu toate acestea, există impacturi din mediu, ca și influențele sociale, influențe din mass-media, care cu atât mai mult întăresc efectul paradoxului, cu cât se respinge în mai mare măsură existența unor adevăruri absolute, adevăruri din care fac parte rezultatele cercetărilor științifice, cât și aspectele tradiționale morale.

În cele din urmă am ilustrat diagrama de proces, care poate fi un model posibil pentru căutarea fericirii, împreună cu alte variabile și factori determinanți. Pasul spre fericire (în sensul acțiunilor, deciziilor, comportamentelor) poate contribui la creșterea nivelului de fericire cu ajutorul alternativelor de fericire amintite anterior, dar se poate sfârși și în crize.

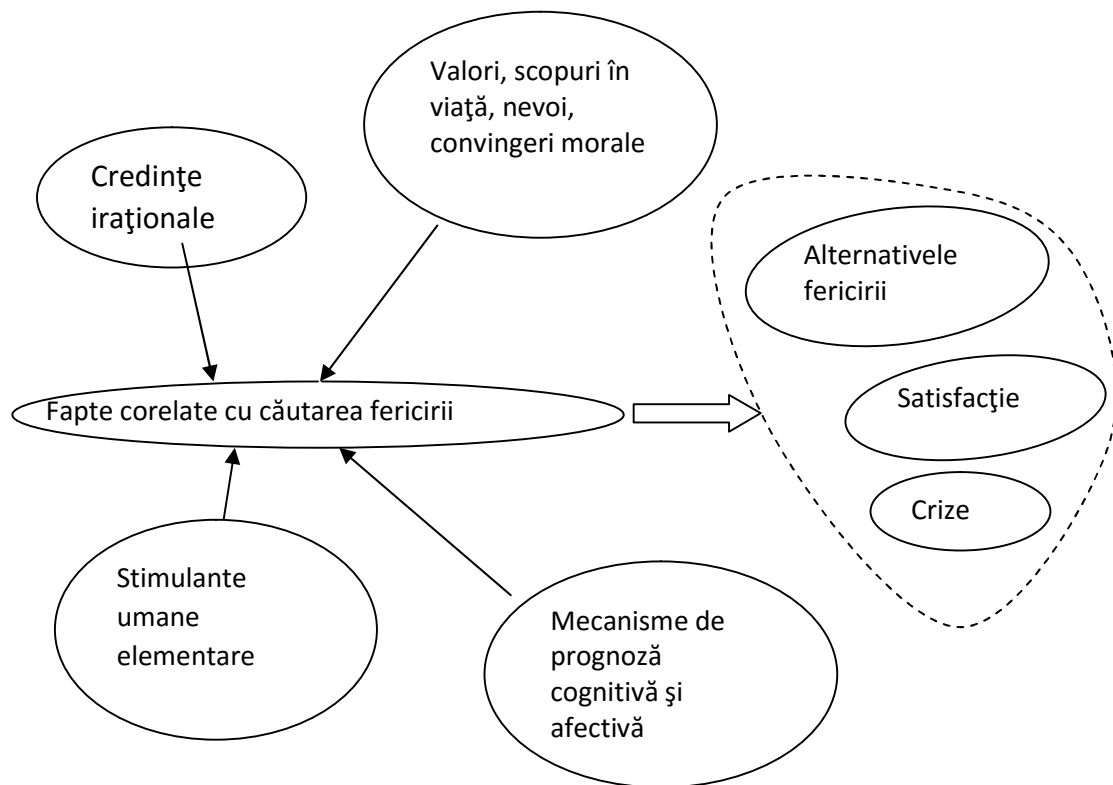

Figura 1. Modelul funcțional al căutării fericirii. Sursa: pe baza literaturii de specialitate prezentată în capitolul 6. (pag 148)

5. Crizele vieții în perioada tânăr- adultă în corelație cu căutarea fericirii

În capitolul despre crize am analizat conceptul din mai multe aspecte. Dincolo de faptul, că din punctul de vedere al ajutorării vorbim de evenimente de o importanță capitală, crizele pot fi privite din perspectiva traseului omului în viață ca și puncte de cotitură, în care se produc modificări substanțiale, și se nasc convingeri de viață redefinite și sisteme de valori.

Crizele pot fi văzute de asemenea ca și însoțitori naturali și obligatorii ai procesului de căutare a fericirii. Crizele sunt relevante pentru căutarea fericirii din două perspective: una dintre acestea reflectă importanța crizelor, care pot fi văzute ca și rezultatele negative ale încercărilor de atingere a fericirii, în acest sens presupunem, că experiențele de criză pot fi consecințe sau rezultate. A doua perspectivă susține, că modificările declanșate de crize, pe lângă efectele sale negative reflectă potențialul unei mai bune funcționări, aceasta fiind accesibilă individului prin dezvoltarea post-traumatică. Astfel, dezvoltarea cauzată de criză, și creșterea ulterioară, pot fi definite și văzute în sine ca și stările cele mai apropiate de fericire. Mai mult de atât, prin criză și în urma dezvoltării post traumatice ulterioare, individul se confruntă cu schimbări majore în multe domenii ale vieții, care afectează direct sau indirect, fericirea sa ulterioară. Acest lucru se realizează pe de o parte prin încercările și aspirațiile post criză, iar pe de altă parte prin factorii cum ar fi: modificări de personalitate, modificări în sistemul de cogniții și credințe iraționale, sau modificări ale sistemului de valori.

Mai mult de atât, am analizat acele forme ale crizelor, pe care literatura de specialitate le numește crize de dezvoltare, respectiv crize normative, și pe cele care nu sunt relaționate cu dezvoltarea, ci cu evenimentele vieții, de asemenea am prezentat diferite modele de grupare, care se referă la tipurile crizelor. În funcție de aceste perspective analizate, și în funcție de criteriul de grupare a vârstei, am trasat acele categorii de grupare, cu ajutorul cărora se pot distinge crizele relevante din perspectiva cercetării noastre, adică toate formele de crize, care apar și sunt relaționate cu căutarea fericirii în perioada tânăr-adultă.

6. Examinarea relației dintre factorii implicați - clarificări conceptuale

În procesul clarificării termenilor utilizați în cercetare, primul și principalul concept a fost, desigur, fericirea, al cărui fundal teoretic a fost prezentat în detaliu în capitolele 2 și 3. Măsurarea conceptului de fericire s-a realizat cu ajutorul a trei concepte: satisfacția generală cu viața, fericirea subiectivă, și integritate rațională, în conformitate cu abordările anterior amintite ale cercetărilor din domeniul literaturii de specialitate, cercetări dintre care o parte utilizează măsurarea fericirii cu ajutorul conceptului de satisfacție cu viața, o altă parte cu conceptul provenit de la Deiner de stare de bine subiectivă, iar ceilalți încercând măsurarea fericirii cu conceptul de dobândirea integrității rațiunii, așa cum Frankl și Antovsky îl defineau inițial.

Conform primei noastre ipoteze, nivelul de fericire, și căutarea de fericire conform etalonului Biblic, arată o corelație pozitivă.

Următorul concept este conceptul etalonului biblic, care a fost prezentat în capitolul 1.3. . Conceptul derivă din preconcepția, conform căreia legițile destinate trăirii umane prezentate în Biblie, furnizează o direcție înspre atingerea fericirii umane, din acest punct de vedere, omul poate să își trăiască viața de-a lungul predestinației sale de creație în raport cu Creatorul prin menirea și destinația dată de către Acesta.

Conceptul apare în două forme de-a lungul cercetării, prima este ipoteza aliată cu aceasta, conform căreia aspirația continuă și sinceră de a respecta legițile date, conduce la creșterea nivelului de fericire. A doua formă de apariție este următorul concept măsurat, care apare prin procesul de căutare a fericirii. În aceasta- așa cum am susținut și în capitolul 4- vorbim despre acțiunile cauzate de aspirațiile la fericire. Prin urmare, etalonul biblic și căutarea fericirii se relaționează în modul în care acțiunile cauzate de aspirațiile de fericire pot să cuprindă elemente și direcții corespunzătoare etalonului biblic, putând însă să conducă și în direcția contrară acestor elemente. Astfel, căutarea fericirii se poate realiza într-un mod, care corespunde sau se apropie valorii de referință al etalonului biblic, dar se poate realiza și independent de aceasta, sau contrar etalonului.

Următorul concept măsurat în cercetarea noastră este conceptul crizelor, care a fost corelat cu fericirea și asociat cu presupunerea faptului, că o căutare a fericirii, care este în conformitate cu etalonul biblic, afectează în oarecare măsură numărul crizelor și efectul acestora asupra vieții. În orice caz, atunci când cu ocazia măsurărilor vorbim despre crize, vorbim de fapt

despre crizele perioadei tânăr-adulte, crize care nu sunt accidentale și nici normative (chiar dacă se relatează cu aceasta).

Conceptul măsurat cu ocazia ultimei măsurări este conceptul de creștere post-traumatică, care se referă la o stare post-criză, cu caracteristica modificărilor semnificative, o stare mai optimă decât starea igienei mentale premergătoare crizei. Presupunem existența unei corelații pozitive, între dezvoltarea post-traumatică și etalonul biblic.

6.1. Ipoteze

Cercetarea noastră urmărește corelația dintre etalonul biblic, căutarea fericirii și crizele umane pe un eșantion alcătuit din tineri adulți. În acest sens ipotezele principale sunt:

1. Căutarea fericirii în conformitate cu etalonul biblic, se asociază cu un nivel semnificativ mai ridicat al fericirii (satisfacția cu viață, fericirea subiectivă, integritate intelectuală).
2. Există o corelație negativă între căutarea fericirii în conformitate cu etalonul biblic, și crizele experimentate pe parcursul vieții, adică căutarea fericirii în conformitate cu etalonul biblic se asociază cu mai puține crize (etalonul biblic este un factor de protecție pentru căutarea fericirii din aspectul crizelor relevante).
3. În căutarea fericirii, corespondența mai ridicată cu etalonul biblic, se asociază cu o creștere post traumatică semnificativ mai mare.

6.2. Compoziția eșantionului și prezentarea metodelor de colectare

În cercetarea noastră eșantionul este reprezentat de populația tânăr-adultă. În stabilirea limitelor de vârstă am luat în considerare teoria eriksoniană a dezvoltării, și aspectele relevante din perspectiva măsurării noastre ale formelor crizelor și frecvența de apariție a crizelor, precum și cea mai activă perioadă -cu cele mai multe decizii- din perspectiva căutării fericirii pe parcursul vieții. Astfel, populația examinată face parte din categoria de

vârsta cuprinsă între 18-45 de ani. În total, 134 de persoane au răspuns solicitării de a completa chestionarul. După aplicare, având în vedere limita de vârstă stabilită, am păstrat răspunsurile a 116 de persoane. În chestionar ne-am referit la acele principale variabile, cunoscute de noi, care conform literaturii de specialitate, prezentată în capitolele anterioare au arătat o influență asupra nivelului măsurat al fericirii. Efectele acestora au fost controlate în măsurările statistice ulterioare, acolo unde numărul eșantionului a permis acest lucru.

Variabilele amintite, aspectele socio-demografice ale eșantionului sunt cuprinse în următorul tabel:

Sex	N	%
Feminin	68	58,6%
Masculin	48	41,4%
Vârsta	N	%
până la 18 ani	0	0,0%
între 19-25 ani	34	29,3%
între 26-32 ani	41	35,3%
între 33-45 ani	41	35,3%
mai mulți decât 46 ani	0	0,0%
Nivel educațional	N	%
Învățământ gimnazial	12	10,3%
învățământ universitar/colегial	95	81,9%
învățământ postuniversitar	9	7,8%
Stare familială	N	%
Căsătorit	36	31,0%
Divorțat	5	4,3%
Necăsătorit	38	32,8%
În relație dar necăsătorit	37	31,9%
Statut social	N	%
Angajat	86	74,1%
Antreprenor	5	4,3%
Șomer	6	5,2%
Pensionar	0	0,0%
Pensionar de boală	0	0,0%
Elev/student	19	16,4%
Orientare religioasă	N	%
Membru al unei confesiuni creștine, practicând în mod activ credința	41	35,3%
Membru al unei confesiuni creștine, practicând în mod mai puțin activ credința	26	22,4%
Membru al unei confesiuni creștine, nepracticând credința	22	19,0%
Non-membru al unei confesiuni creștine practicând în mod activ credința	4	3,4%
Alte convingeri personale, transcendente, practicând în mod activ	7	6,0%
Alte convingeri personale, transcendente nepracticând în mod activ	5	4,3%
Fără convingeri transcendente	11	9,5%
Venituri	N	%
Mediu (în comparație cu mediul)	70	60,3%
Peste mediu (în comparație cu mediul)	32	27,6%
Sub mediu (în comparație cu mediul)	14	12,1%

Tabel 2. Caracteristicile generale ale eșantionului (pag. 175)

6.3. Instrumentele utilizate în cercetare și indicatorii de încredere

În scopul culegerii de date empirice am utilizat chestionare, ale căror completare dura aproximativ 30 de minute, dar timpul de completare nu a fost restricționat. Chestionarul online era alcătuit din șase părți, cu instrucțiuni pentru fiecare parte diferită. În prima parte am chestionat aspecte generale, iar în părțile ulterioare am chestionat date controlabile (vezi tabelul nr. 1). În completarea acestuia subiecții au putut răspunde cu ajutorul unui meniu de tip drop-down. Pe lângă prima parte, cea cu informații generale, chestionarul a măsurat următoarele dimensiuni:

- a) Etalonul biblic – șir de 32 de întrebări
- b) Direcții de căutare a fericirii - o listă cu 40 de întrebări, în completarea ei subiectul trebuia să își aleagă primele 10 în ordinea importanței acordate
- c) Frecvența crizelor - o listă cu 32 de tipuri de crize, dintre care subiectul trebuia să le marcheze pe acelea, care au fost caracteristice în trecut și / sau sunt caracteristice în prezent
- d) Fericirea – Scala satisfacției cu viața (SWLS) (Diener și colab., 1985)

-Scala fericirii subiective (SHS) (Lyubomirsky, S., și Lepper, H., S., 1999)

-Scala sensului vieții (MLQ) (Steger, M. F. Frazier, P., Oishi, S., & Kaler, M. 2006)

e) Creștere post traumatică- o estimare retrospectivă (apud. Tedeschi R.G., és Calhoun L.G., 1996.)

Setul de întrebări al etalonului biblic a fost elaborat pe baza criteriilor prezentate în capitolul 1., selectând doar acele întrebări ale căror variabile pot fi operaționalizate.

Metoda de alcătuire a setului de întrebări a fost gruparea multiplă, în care am identificat temele care sunt legate și conectate în esența lor, iar ulterior am identificat și am înșiruit componentele lor, apoi am alcătuit întrebări- itemi pentru acestea, pe care subiecții le puteau evalua pe o scală Osgood cu cinci variante.

În detectarea reabilității instrumentului am utilizat indicatorul apha Chronbach, valorile obținute de itemi încadrându-se și variind între 0,7-0,8. Pentru studiul validității am utilizat analiza factorială Varimax, rotabilă în 90 de grade, care a relevat șase componente distincte, care explicau varianța în proporție de 65,7%.

Următoarea scală a fost utilizată pentru determinarea direcțiilor căutării fericirii. Lista, care nu este eligibilă pentru a fi considerată un instrument de măsurare, cuprinde 40 de itemi, dintre care participanții la studiu în timpul completării au trebuit să selecteze 10, în ordinea importanței lor. Lista a fost desinată enumerării a cât mai multor cogniții și credințe iraționale, ale căror împlinire cauzează fericire în interpretarea subiecților, astfel relevând aspecte legate de căutarea fericirii, printre care și acelea care sunt în conformitate și se suprapun etalonului biblic.

Astfel, în timp ce cu ajutorul primului instrument am chestionat etalonul biblic prin nivelul valorilor, cu ajutorul celui de al doilea instrument, am chestionat etalonul biblic și prin măsurarea convingerilor și credințelor umane.

Baza teoretică este asigurată de rezultatele enumerate în capitolul 4. Am corelat valorile celor două instrumente în scopul examinării criteriului de validitate, valoarea obținută este semnificativă la nivelul 0.01 ($r = 5,96$).

Al treilea factor măsurat, relevant din perspectiva căutării fericirii este frecvența crizelor. Nu am găsit în literatura de specialitate o soluție adecvată pentru estimarea retrospectivă a crizelor, care putea fi folosită pentru cercetarea noastră. Potrivit lui Lewis S. și Roberts numărul de instrumente standardizate de evaluare a crizei este mic și majoritatea lor se focusează pe depistarea tendințelor de suicid în scopul ajutorării intervențiilor de criză.

Evaluarea crizelor și estimarea riscurilor asociate se realizează de cele mai multe ori în cadrul ședințelor de terapie, cu ajutorul listelor structurate de anamneză (de ex, CAT sau CTRS). Bazându-ne pe aceste modele, în lista utilizată de noi am aliniat toate formele crizei, considerate relevante, care au ajuns la forma finală sub 32 de itemi. Rezultatele obținute urmează distribuția normală: Shapiro-Wilk = 0,23, adică $>0,05$. Valoarea „Z”= aplatizare : 1,14, aplatizare: -0.75).

Următorul factor măsurat este fericirea, care a fost acoperit prin cei trei indicatori amintiți mai sus.

Toate cele trei dispozitive sunt adaptate pe populația maghiară, cu indicatori de fidelitate și validitate excelente, care sunt descrise în detaliu în capitolul 6.1.3.

Ultima variabilă testată a fost creșterea post-traumatică, asupra căreia care s-au realizat estimări retrospective cu ajutorul chestionarului PTGI (Post Traumatic Growth Inventory), (α Chronbach = 0,726).

6.4. Rezultatele cercetării

Pentru analiza primei ipoteze am calculat coeficientul de corelație de tip Parson între etalonul biblic și cei trei indicatori ai fericirii. Pe baza acesteia, acordul și corespondența cu etalonul biblic și căutarea fericirii în conformitate cu acesta, este asociată cu componenta eudaimonică a fericirii și cu rațiunea ($r=0,328$), și nu este asociată cu componentele hedonice și cognitive ale fericirii (fericirea subiectivă, satisfacția cu viața).

În cea de a doua ipoteză în care chestionăm relația dintre etalonul biblic și crizele existențiale, nu am găsit o corelație nici în numărul crizelor experimentate, nici din perspectiva greutății crizelor în raport cu etalonul biblic. Etalonul biblic nu funcționează deci, ca factor de protecție pentru crize.

Pe cea de a treia ipoteză, care viza relația dintre etalonul biblic și creșterea post-traumatică am analizat-o de asemenea cu ajutorul coeficientului de corelație. Corelația este pozitivă și semnificativă la nivelul 0,01 ($r= 0,374$).

În continuare am analizat frecvența de apariție a elementelor corespunzătoare căutării fericirii din perspectiva etalonului biblic în comparație cu alte elemente.

Rezultatele sunt prezentate în tabelul următor:

#	Item	Numărul răspunsurilor	Raportul răspunsurilor în exemplu
1	<i>Identitate (a face în ceea ce credem, a trăi așa, cum suntem convinși că este corect)</i>	77	66%
2	<i>Sănătate optimă pe tot parcursul vieții</i>	77	66%
3	<i>Familie frumoasă și copii minunați, sănătoși</i>	60	52%
4	<i>Capacitatea de satisfacție</i>	57	49%
5	<i>Venit adecvat care este finit dar fundal financiar sigur</i>	54	47%
6	<i>Un partener/o parteneră care mi se potrivește cu adevărat</i>	52	45%
7	<i>Cunoașterea că moartea nu este sfârșitul existenței mele</i>	46	40%
8	<i>Prieteni adevărați, suficienți</i>	45	39%
9	<i>Gândul că nu sunt niciodată singur(ă)</i>	45	39%
10	<i>O relație despre care visam</i>	41	35%
11	<i>Siguranța mea personală și siguranța perfectă a celor dragi mie, pe tot parcursul vieții</i>	40	34%
12	<i>Sentimentul că sunt cu adevărat liber(ă)</i>	40	34%

Tabelul 3. Elementele cel mai frecvent alese pentru care participanții la studiu au atribuit cel mai mare factor de fericire. (pag 207)

Primii 12 itemi, pentru care participanții în studiu au atribuit cel mai mare factor de fericire, pot fi atribuite următoarelor direcții de căutare a fericirii: Etalonul biblic: 1, 4, 7,

9; Mediu social: 3, 8; Finanțe: 5; Relația de cuplu: 6, 10; Siguranță și securitate: 2, 11; Independență, Posibilități de alegere: 12.

Pe baza analizei literaturii de specialitate, prezentată în capitolul 6.3.4., din primii 12 itemi (cel mai des enumerate credințe iraționale relaționate cu fericirea) 52% dintre itemi sunt pozitivi, în ceea ce privește căutarea fericirii, adică în măsura în care cineva le urmărește, acea persoană, conform literaturii de specialitate, (inclusiv conexiunile etalonului biblic) este caracterizată de indicatori mai ridicați ai fericirii. Restul de 48% de itemi este considerat a fi raportul elementelor neutre sau disfuncționale.

6.5. Interpretare

În scopul înțelegerii mai profunde a corelațiilor detectate cu ajutorul coeficienților de corelație din capitolul 6.4. al testării ipotezelor și al cunoașterii mai profunde a efectelor dintre variabile, am realizat o analiză de regresie lineară asupra variabilelor, între care am identificat o corelație semnificativă.

Pe baza modelelor de mai sus, posibilele conexiuni între variabile sunt următoarele:

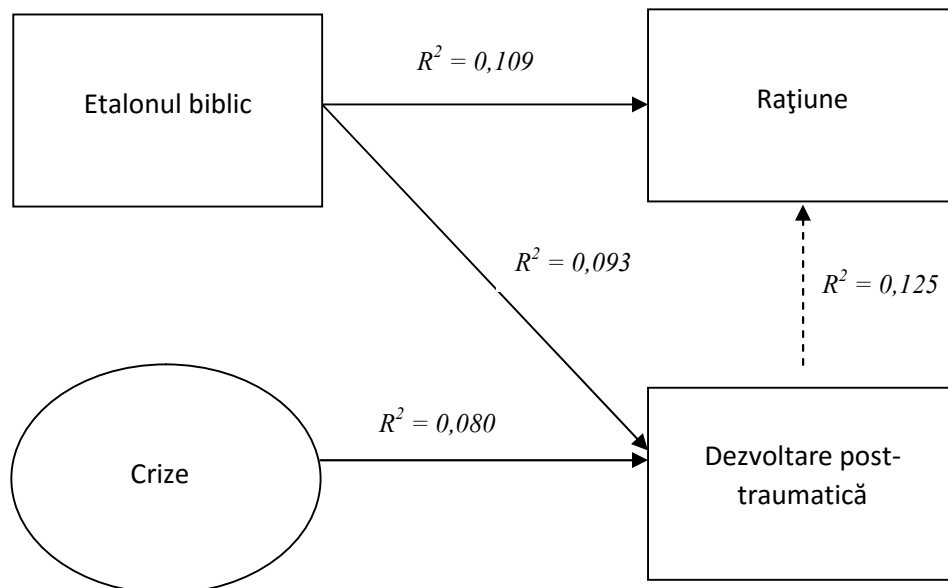

Figura 2. Modelul ipotetic al corelației dintre etalonului biblic, crizele, dezvoltarea post-traumatică și rațiunea (pag 216)

Din cele rezultate, etalonul biblic pare să contribuie la integritatea rațională, în mod asemănător, crizele participă la apariția dezvoltării post-traumatice, influențând în mod direct dezvoltarea integrității intelectuale sau raționale.

Etalonul biblic independent de crizele existențiale are un impact de mediator pentru apariția dezvoltării post-traumatice în timpul crizelor.

În interpretările rezultatelor ulterioare, printre posibilele mecanisme de efect ale etalonului biblic am amintit ajutorarea poziționării în raport cu realitățile vieții, astfel și o contribuție pozitivă în găsirea identității, precum și existența lui ca și model explicativ pentru funcționarea umană, prin care individul înțelege și structurează evenimentele sale de viață. Căutarea fericirii conform etalonului biblic sprijină participarea în stadiile dezvoltării, eforturile depuse în legătura cu propria viață, dezvoltarea și încurajarea acțiunilor active și a unei atitudini pozitive de asumare a riscurilor, spre deosebire de o căutare a fericirii orientată spre plăcere, care este pe termen scurt și sprijină operarea pentru protecția sinelui și autoapărarea.

În ceea ce privește corelația dintre etalonul biblic și fericirea hedonică am sugerat faptul, că bucuria este un element esențial al fericirii, însă în principiu, ea este cel mai probabil un factor ce ține de igiena mentală. Bucuria fiind odată prezentă și instalată, nu mai adaugă nimic în plus nivelului fericirii, mai multe bucurii nu înlocuiesc nevoia de înțelegere și rațiune, dar totodată lipsa bucuriilor blochează procesul de împlinire, și cu probabilitate mare, îndreaptă individul spre acțiuni lipsite de motivație.

Nu am găsit o legătură clară între etalonul biblic și fericirea hedonică, dar nu credem că etalonul biblic nu ar conține și factorul de fericire, doar că acesta nu se epuizează în factorul de fericire și nici nu îl idealizează peste măsură.

În ceea ce privește aplicarea rezultatelor descoperirilor noastre, amintim fericirea și tematica căutării fericirii ca o oportunitate, care poate contribui la aspirațiile și tendințele de ajutorare creștine, religioase, și la integrarea nevoii și cererii de ajutorare ale societății contemporane.

Pe lângă faptul că scoate în evidență oportunități și domenii în care mesajul Sfântei Scripturi poate fi aplicat pentru nevoile omului contemporan, etalonul biblic oferă posibilitatea de reetichetare a tendințelor și aspirațiilor de căutare a fericirii, adică poate contribui la modificarea semnelor credințelor iraționale despre fericire, dinspre cele distructive, înspre cele constructive.

În afara aplicării principiilor de bază, abordarea căutării fericirii din perspectiva biblică înglobează multe dintre interpretările și concluziile enumerate, nu doar la nivelul posibilelor oportunități de aplicare, dar și la nivelul posibilităților de cercetări ulterioare. Toate acestea sunt discutate în detaliu în capitolele 6.7. și 6.8.

Cuprins

Introducere

Argumentarea temei

1. Despre fericire, în lumina Bibliei

1.1. Viziunea biblică asupra tipologiei umane din perspectiva fericirii

1.2. Conceptul de fericire în Psalmi, în Fericiri și în Lege

1.2.1 Conceptul de fericire din perspectiva Psalmilor

1.2.2. Fericirea din perspectiva Fericirilor

1.3. Etalonul biblic al fericirii

Fericirea în lumina Bibliei - Rezumat

2. Abordarea istorică a literaturii de specialitate despre fericire

2.1. Principalele abordări filosofice din perioada antichității

2.2. Abordări medievale

2.2.1. Interpretarea fericirii conform reformei bisericesti

2.3. Perspective importante din secolul XVII. până în secolului XVIII

2.4. Succesiunile secolului XIX

Abordarea istorică a literaturii de specialitate despre fericire - Rezumat

3. Concepte și teorii științifice dominante pe tema fericirii

3.1. Idei interpretative preliminare

3.2. Maslow, Rogers și orientarea umanistă

- 3.3. Perspectiva Frankliană despre „a spune da vieții” și rațiune
- 3.4. Experiința "Flow", descrisă de Csikszentmihalyi
- 3.5. Modelul Anotonovsky Salutogenezis
- 3.6. Seligman și optimismul învățat
- 3.7. Contribuția lui Diener la îmbogățirea literaturii de specialitate despre fericire
- 3.8. Psihologia pozitivă ca ramură independentă – rezultate și concepte introduse
 - 3.8.1. Conceptul de bunăstarea subiectivă în termenii: calitatea vieții și satisfacția cu viață
 - 3.8.2. Optimism și pesimism
 - 3.8.3. Speranță și învățarea speranței
- 3.9. Variabile care influențează satisfacția subiectivă
 - 3.9.1. Venitul și statutul social
 - 3.9.2. Integritate intelectuală și scopuri
 - 3.9.3. Corelația dintre religiozitate și fericire
 - 3.9.4. Vârsta și starea de sănătate ca variabile care influențează satisfacția
 - 3.9.5. Factori de personalitate

Concepte și teorii științifice dominante pe tema fericirii - Rezumat

- 4. Căutarea fericirii: modelul procesual
 - 4.1. Stimulente umane elementare și baza lor euro-biologică
 - 4.2. Nevoi umane elementare în raport cu fericirea
 - 4.3. Convingeri morale și scopuri în viață- mediatori în căutarea fericirii
 - 4.4. Valori- ca mediatori suplimentari
 - 4.5. Paradoxul încercărilor de împlinire- factorii cognitivi și afectivi care stau în spatele încercărilor
 - 4.5.1. Erori la nivelul cognițiilor
 - 4.5.2. Erorile de predicție ale sistemului de avertizare și prognoză afectivă

4.6. Credințe iraționale despre fericire

4.7. Alternativele fericirii - ca posibile urmări ale procesului de căutare a fericirii din perspectiva individuală și socială

4.8. Modelul procesului de căutare a fericirii și relația factorilor implicați

Căutarea fericirii: modelul procesual- Rezumat

Crizele vieții în perioada tânăr- adultă în corelație cu căutarea fericirii

5.1. Conceptul de criză, tipuri

5.2. Crizele relevante din perspectiva căutării fericirii în perioada tânăr- adultă

5.3. Criza ca oportunitate – dezvoltarea post-traumatică în corelație cu fericirea

Crizele vieții în perioada tânăr- adultă în corelație cu căutarea fericirii- Rezumat

Examinarea corelației dintre etalonul biblic, căutarea fericirii și crize

6.1. Prezentarea metodologiei de cercetare

6.1.1. Clarificarea conceptuală și operaționalizare

6.1.2. Compoziția eșantionului și prezentarea metodelor de colectare a eșantionului

6.1.3. Lista instrumentelor de cercetare, analiza consistenței interne și a validității

6.2. Ipotezele cercetării

6.3. Ipotezele și prezentarea rezultatelor testelor și interpretare primară

6.3.1. Testarea primei ipoteze

6.3.2. Testarea celei de a doua ipoteză

6.3.3. Testarea celei de a treia ipoteză

6.3.4. Analiza suplimentară a corelațiilor

6.4. Modelul ipotetic al legăturii dintre factorii măsurați

6.5. Alte concluzii

6.6. Limitații

6.7. Posibilități de aplicare în practicile pastorale

6.8. Posibilități de cercetări ulterioare

Examinare corelației între etalonul biblic, căutarea fericirii și crize - Rezumat

Gânduri personale despre fericire, pe baza celor anterioare

Mulțumiri

Bibliografie

Atașamente

Bibliografie

- Abramson, L.Y., Seligman, M.E.P., & Teasdale, J.D. – Learned helplessness in humans: Critique and reformulation. *Journal of Abnormal Psychology*, Vol. 87, pp. 49-74, 1978.
- Albuquerque B. – Subjective Well-Being <http://positivepsychology.org.uk/pp-theory/happiness/106-subjective-well-being.html> (letöltve: 2013.04.13.)
- Antonovsky A. - Health, stress, and coping 1979 In: Oláh Attila - Érzelmek, megküzdés és optimális élmény. Belső világunk megismerésének módszerei. Trefort Kiadó, Budapest, 2005.
- Antonovsky, A. - Health, stress, and coping ("The salutogenic model of health", pp. 182–197). San Francisco: Jossey-Bass. In: Was Erhält Menschen Gesund? Antonovskys Modell der Salutogenese – Diskussionsstand und Stellenwert Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung Köln, 2001.
- Antonovsky, A. - Health, stress, and coping, Jossey-Bass, San Francisco, 1979. pp.188.
- Aquinói Szent Tamás: Summa Theologiae In: Tóth. Z. Aquinói Szent Tamás: Summa Theologiae (A teológia foglalat) publikálatlan segédlet.
- Argyle M. – The psychology of happiness, 2nd Ed., pp 19., 2001.
- Arisztotelész – Nichomakoszi Etika (Részletek, I-III. könyv) Ford. Szabó Miklós, Európa Könyvkiadó, Budapest 1997.
- Aspinwall, L., Richter, L., Hoffman, R.R. -Understanding how optimism works: an examination of optimists' adaptive moderation of belief and behavior. In: Chang, E.C. 2002.
- Atkinson R.L. és mtsai, Pszichológia, Osiris, Budapest, pp. 288-289., 1999.
- Baddeley A., Eysenck M.W, és Anderson M. C. – Emlékezet. Akadémiai Kiadó, pp. 291-399. 2010.
- Balboni, T.A.; Vanderwerker, L.C.; Block, S.D.; Paulk, M.E.; Lathan, C.S.; Peteet, J.R.; Prigerson, H.G. Religiousness and spiritual support among advanced cancer patients and associations with end-of-life treatment preferences and quality of life. *J. Clin. Oncol.*, No. 25, pp. 555-560. 2007.
- Bardi 2003 IN: Schwartz S., H., IM, 2006 pp. 28 (Bardi, A., & Schwartz, S. H. Values and behavior: Strength and structure of relations. *Personality and Social Psychology Bulletin*, -29, pp.1207-1220., 2003.
- Baumeister R. F., Meanings of life, (The four needs of meaning) The Guilford press, New York, pp 31. 1991.
- Baumeister, - Meanings of life, New York: Guilford press, pp. 79., 1991.
- Benedictus de Spinoza – Etika, In: Krizsánné Deák J. – Boldogságfogalom a kezdetektől a XVIII. századig., Szabadpart, Székesfehérvár, pp. 73, 2008.
- Benedictus de Spinoza - Etika., Budapest, Osiris, 1997.

- Bernáth L. és Révész. Gy. – A pszichológia alapjai, Tertia, 1998, pp. 215-216.
- Berridge, K.C., Robinson, T.E. What is the role of dopamine in reward: hedonic impact, reward learning, or incentive salience? *Brain Res. Review.* Vol. 28 No.3., pp. 69-309. 1998.
- Biancoli R. – Erich Fromm und seine Kritik an Sigmund Freud, - Jahrbuch der Internationalen Erich Fromm Gesellschaft. Münster, pp. 67-84, 1990.
- Boorstin D.- *The Discoverers*, Knopf Doubleday Publishing Group, pp. 92. 1983.
- Boree C.G. – *Personality Theories*, - Viktor Frankl, Shippensburg University 2006.
- Brehm, J. - "Post-decision changes in desirability of alternatives". *Journal of Abnormal and Social Psychology* Vol. No.3, pp 384-389. 1956.
- Brickman, P., Coates, D., és Janoff-Bulman, R. - Lottery winners and accident victims: Is happiness relative? *Journal of Personality and Social Psychology*, No.36, pp.917-927, 1978.
- Brown. P. W. – *Happiness and its Discontents in the Psalms* IN: Strawn B. A. (szerk.) – *The Bible and the Pursuit of Happiness*, Oxford University Press. pp. 98., 2012.
- Buda B., - *Mentálhigiéné. A lelki egészség társadalmi, munkaszervezeti, pszichokulturális és gyakorlati vetületei.* Animula, pp. 117. 1994.
- Burston D. - *The legacy of Erich Fromm*, Harvard University Press, pp. 135. 1991.
- Büssing, A.; Fischer, J.; Ostermann, T.; Matthiessen, P.F. - Reliance on God's help as a measure of intrinsic religiosity in healthy elderly and patients with chronic diseases. Correlations with healthrelated quality of life? *Appl. Res. Qual. Life* Vol. 4, pp. 77-90., 2009.
- Calvin J. – *Institutio Chrsitiana Religiois* IN: Csekey Sándor - *Az Institutio jelentősége és hatása.* Magyar Kálvinizmus, 1936. pp. 84.
- Caplan (1964) *Principles of Preventive Psychiatry* IN: Isidor Baumgartner – *Pasztorálpszichológia*, Új Ember Kiadó, pp. 32. 2006.
- Caplan (1964) *Principles of Preventive Psychiatry* IN: Slaikeu K.A. – *Crisis Intervention: A Handbook for Practice and Research* pp. 13. 1990.
- Chang, E.C. - Cultural influences on optimism and pessimism: differences in western and eastern construals of the self. In: Chang, E.C. (2002) *Optimism and pessimism. Implications for theory, research, and practice.* American Psychological Association, Washington, pp. 257 – 281. 2002.
- Colman, J. - *John Locke's Moral Philosophy*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 1983. pp. 151
- Contrada, R.J.; Goyal, T.M.; Cather, C.; Rafalson, L.; Idler, E.L.; Krause, T.J. Psychosocial factors in outcomes of heart surgery: The impact of religious involvement and depressive symptoms. *Health Psychol.* Vol. 23, pp. 227-238., 2004.
- Crabb L. – *Összetört álmok: Váratlan út az örömhöz.* Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, pp. 15-55, 2009.

Crisis Assessment Tool (CAT): Lyons J.S és mtsai: The Crisis Assessment Tool, Buddin Praed Foundation, 2002.

Crisis Triage Rating Scale (CTRS): Turner P.M. és Turner T.J. – Validation of the crisis triage rating scale for psychiatric emergencies. Social Work Department, University, (publikálásra előterjesztve)

Curtin, R., Presser, S., és Singer, E. - The effects of response rate changes on the index of consumer sentiment. Public Opinion Quarterly No. 64, pp. 413–428. 2000.

Csáky P. R., Tomcsányi T. és Brückner Á. (Szerk.) - Krízis – Pszichoszomatika – Alkoholizmus – Narkománia, Családsegítés, Mentálhygiéné módszertani füzetek I. pp. 45. 1989.

Csányi V. – Kísérletekkel alátámasztott hiedelmek
<http://xa.yimg.com/kq/groups/18854084/86330864/name/Csanyi.pdf>. (letöltve:2015.03.19.)

Csányi V. – Van-e ott valaki? Typotex kiadó, 2000.

Csikszentmihályi M. - Beyond Boredom and Anxiety, Jossey – Bass Ed. 1975.

Csikszentmihályi M. – Flow – Az áramlat: a tökéletes élmény pszichológiája, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1997.

DeNeve K.M., Cooper H. - The happy personality: a meta-analysis of the 137 personality traits and subjective well-being. Psychological Bulletin, Vol 124. No.2, pp. 197-229. 1998.

Diener E., Chan M., Y., - Happy people live longer: Subjective Well-Being Contributes to Health and Longevity. Applied Psychology Vol. 3, No 1. pp. 1-43, 2011.

Diener E., Emmons R.A., Larsen R.J., Griffin, S. - The Satisfaction With Life Scale. Journal of Personality Assessment, Vol. 49, No. 1, pp. 71-75, 1985.

Diener, E. és Diener R. B. - Happiness: Unlocking the Mysteries of Psychological Wealth., Blackwell, Oxford, 2008.

"Diener, E. Pelin K, Tov W., Individual differences in happiness
<http://ssrn.com/abstract=2143374> (letöltve: 2013.09.05.)

Diener, E., Emmons, E.R., Larsen, R.J., és Griffin, S. - The Satisfaction With Life Scale. Journal of Personality Assessment, No. 49, pp. 71-75. 1985.

Diener, E., Horowitz, J., Emmons, R. A. Happiness of the very wealthy. Social Indicators Research, Vol. 16, pp. 263–274. 1985.

Diener,E. és Larsen,R.J. –The experience of emotional wellbeing. In: M.Lewis és J.M. Haviland – Handbook of emotions. Guilford Press, New York, pp. 404-415. 1993.

Dunn, B. D., Dalgleish, T., és Lawrence, A. D. - The somatic marker hypothesis: a critical evaluation. Neuroscience Vol. 30, pp 1–33. 2006.

Durbin P. G. – A Tribute to Viktor Frankl, 2011. (publikálatlan tanulmány)

Duvall E.M. és Miller B.C – Marriage and family development. New York: Harper and Row, pp. 17., 1985.

- Easterlin R. A. Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence, "Nations and Households in Economic Growth", Academic Press, New York, pp 89 - 125. 1974.
- Eccles, J. S., és Wigfield, A. - Motivational beliefs, values, and goals. Annual Review of Psychology, Vol. 53, pp. 109–132, 2002.
- Elkington, J. P. - Medicine and quality of life., Annals of Internal Medicine, No. 64, pp. 711–714, 1966.
- Epikuorsz Etika - <http://www.encyclopedia.com/topic/Epicurus.aspx> (letöltve: 2013.02.16.)
- Erikson E. H.: Identität und Lebenszyklus (1966) IN: Isidor Baumgartner – Pasztorálpszichológia, Új Ember Kiadó, pp. 32. 2006.
- Etzioni A. – Basic Human Needs, Alienation and Inauthenticity, American Sociological Review, Vol. 33, No. 6, pp. 870-885. 1968.
- Fancher, R. - William James. In: The Encyclopedia of Psychology, American Psychological Association, Vol. 4, pp. 382-385., 2000.
- Feather NT.- Values, valences, and choice: The influence of values on the perceived attractiveness and choice of alternatives. Journal of Personality and Social Psychology. No.68, pp. 1135–1151. 1995.
- Ferenczi Z. – Drog és Vallás. Kálvin Kiadó, Budapest, pp. 16. 2001.
- Festinger, L. - A Theory of Cognitive Dissonance. California: Stanford University Press. 1957.
- Filozófiai kisenciklopédia, Magyar Könyvklub, pp. 125-133, 1993.
- Franiuk, R., Cohen, D., és Pomerantz E. M., - Implicit theories of relationships: Implications for relationship satisfaction and longevity. Personal Relationships, No.9, pp. 345-367. 2002.
- Frankl V. E - Az ember az értelemre irányuló kérdéssel szemben, Jel kiadó, pp. 192, 2005.
- Frankl V. E. – Mégis mondj igent az Életre! Egy pszichológus megéli a Koncentrációs tábor, Libri, Budapest, 1988., pp. 24.
- Frankl V. E. – Recollections: An autobiography. New York, Perseus Books, 2000. pp.38.
- Frankl V. E. – The Unconscious God: Psychotherapy and Theology. New York, Simon and Schuster 1975. (eredetileg német nyelven Der Unbewusste Gott címen 1948-ban kiadott publikáció)
- Frankl. V. E. - Az ember az értelemre irányuló kérdéssel szemben (Ford. Molnár Mária, Schaffhauser Ferenc) Kötet Kiadó Budapest, 1996.
- Frazier, P. A., & Kaler, M. E. - Assessing the validity of self-reported stress-related growth. Journal of Consulting and Clinical Psychology, No. 74, pp. 859-869, 2006.
- Freud S. - Gesammelte Werke X. IN: Isidor Baumgartner – Pasztorálpszichológia, Új Ember Kiadó, pp. 190. 2006.

Freud S.- Ösztönök és ösztönsorsok. Meta pszichológiai tanulmányok. (Sigmund Freud művei VI. Ford. Berényi Gábor, Májai Péter, Szalai István.) Filum kiadó, pp. 102-106. 1997.

Freud S,- Ösztönök és ösztönsorsok. In: Metapszichológiai tanulmányok. Sigmund Freud művei VI. (Ford. Berényi Gábor, Májai Péter, Szalai István.) Filum Kiadó 1997.

Gábor, M. – The power of addiction, and the addiction of power. TEDx Rio 2012-es előadás <http://tedxtalks.ted.com/video/TEDxRio20-Gabor-Mat-Power-of-ad> (letöltve:2015.05.23.)

Gall, T.L.; Guirguis-Younger, M.; Charbonneau, C.; Florack, P. - The trajectory of religious coping across time in response to the diagnosis of breast cancer. *Psycho-Oncology* No., 18, pp.1165-1178. 2009.

Galler. S.J. – The nature of Reformation; discourse on „Glück” South Central Modern Language Association, 62th Annual Meeting published. 2005., pp. 5

Gallup 2013 - <http://www.gallup.com/poll/165269/worldwide-employees-engaged-work.aspx> (Letöltve: 2015.10.10.)

Gébert J. – A jólét mérésének elméleti alapjai és problémái In: Bajnóczi Z., Lengyel I., Málóvics Gy., (szerk) Regionális innovációs képesség, versenyképesség és fenntarthatóság. JATEPress, Szeged, pp. 303-317., 2012.

Geertz C. – Religion as a cultural system In M. Banton *Anthropological approaches to study of religion* Tavistock press, London, pp. 1-46, 1966.

George. L. Engel, - The need for a new medical model: A challenge for Biomedicine, *Science*, Vol. 196, No. 4286, pp. 129-236, 1977.

Gilbert D. T. és Ebert J.E.J. – Decisions and Revisions: The affective forecasting of changeable outcomes *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 82, No 4., pp. 503-514. 2002.

Gilbert D.T. - Előadás átirata:

https://www.ted.com/talks/dan_gilbert_researches_happiness/transcript?language=en (letöltve: 2015.03.07.)

Grégoire de Nysse – Sur les titres des psaumes IN: Tózsér E. (szerk.) Hit és emberi boldogság, Új Ember Kiadó, Budapest, pp. 15-19. 2009.

H. Bergfeld: *Fiatál felnőttek személyiség- és hit krízisei* (1983) ford. Nemeshegyi Zoltán (publikálatlan tanulmány)

Hajduska M. – *Krízislélektan*, ELTE Eötvös kiadó, pp. 13. 2012.

Hajduska M. – *Krízislélektan*, ELTE Eötvös kiadó, pp. 9. 2012.

Haller M., és Markus H. - *Social Relations and Structures can Produce Happiness and Unhappiness: An International Comparative Analysis*. *Social Indicators Research* Vol. 75, No. 2, pp. 169-216, 2006.

Hamvas B. – *Patmosz I-II. Életünk Könyvek* Kiadó, 1992.

Hassija, C.M. és Gray, M.J. - Behavioral Interventions for Trauma and Posttraumatic Stress Disorder. *International Journal of Behavioral Consultation and Therapy* Vol. 3, No. 2, pp. 166–175, 2007.

"Heinonen K., Raikkonen K., Keltikangas-Jarvinen, L., Strandberg, T. - Adult attachment dimensions and recollections of childhood family context: associations with dispositional optimism and pessimism. *European Journal of Personality*, Vol. 18, No. 3, pp. 193-207. 2004.

"Heinonen K., Raikkonen K., Matthews, K.A., Scheier M.F., Raitakari, O.T., Pulkki L., Keltikangas-Jarvinen, L. - Socioeconomic status in childhood and adulthood: associations with dispositional optimism and pessimism over a 21-year follow-up. *Journal of Personality*, Vol. 74, No. 4, pp. 1111-1126. 2006.

Herman J. L. – Trauma és gyógyulás, Háttér Kiadó, 2011.

Hézszer G. – A pásztori Pszichológia Gyakorlati Kézikönyve. Kálvin Kiadó, pp. 59-60, 2002.

Hézszer G. – Krízisformák és a hozzájuk tartozó témák. Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Református Tanárképző Fakultás (publikálatlan tananyag)

Hiroto D.S. és Seligman M.E.P – Generality of learned helplessness in man. *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol 31, pp. 311-322. 1975.

Hobfoll, S. E., Hall, B. J., Canetti-Nisim, D., Galea, S., Johnson, R. J., & Palmieri, P. - Refining our understanding of traumatic growth in the face of terrorism: Moving from meaning cognitions to doing what is meaningful. *Applied Psychology: An International Review*, No. 56, pp. 345-366., 2007.

Hochschild A. R. – Emotion work, feeling rules, and social structure. *American Journal of Sociology*, No. 85, pp. 551-575. 1979.

Holladay C.L. – The Beatitudes: Happiness and the Kingdom of God in Strawn B. A. (szerk.) *The Bible and the Pursuit of Happiness*, Oxford University Press. pp. 159., 2012.

Holmes T. H. és Rahe R. – The social readjustment rating scale. *Journal of Psychosomatic Research*, No. 11, pp. 213-218. 1967.

Holmes T.H. és Rahe, R.H., *The Social Readjustment Scale*, *Journal of Psychosomatic Research*, No. 11., pp. 145-172., 1967.

Hood, Ralph W és Peter C. Hill és Bernard Spilka, *The psychology of religion : An empirical approach* (4th ed.). New York: Guilford press, pp. 27., 2009.

<http://plato.stanford.edu/archives/sum2010/entries/plato-ethics-shorter> (letöltve: 2013.02.16.)

Jacobson G.F. – Crisis Theory, *New directions for Mental Health Services*, No. 6. pp. 1-10, 1980.

James W. – *Pragmatism and other writings*, Penguin Classics, 2000.

James W. – *Talks to Teachers on Psychology: and to students on some of Life's Ideals*, New York, W.W. Norton, pp. 185-189, 1958.

- Jung C. G. - Az archetípusok és a kollektív tudattalan, Scolar Kiadó, pp. 163. 2011.
- Jung C.G. (ford. Nagy. P). –Bevezetés a tudattalan pszichológiájába, Európa Kiadó, pp. 45. 1990.
- Kahneman D. és Kreuger A.B. - Development int the Measurement of Subjective Well-Being, Journal of Economic Perspectives, No. 20, Vol. 1. pp 3-24., 2006.
- Kahneman D. és Tversky A. - Choices, values, and frames . Cambridge University Press. pp. 25., 2000.
- Kant I. – A tiszta ész kritikája, (Kritik der reinen Vernunft) Mesteriskola kiadó, 2004.
- Király Z. – Boldogságról a Biblia tükrében. Rupa Kiadó, pp. 1, 2015.
- Kjeldstadli et al - Life satisfaction and resilience in medical school – a six-year longitudinal, nationwide and comparative study, BioMed Central, 2006.
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1592096/> (Letöltve: 2015.07.14.)
- Koenig, H.G. Religion and remission of depression in medical inpatients with heart failure/pulmonary disease. J. Nerv. Ment. Vol. 195, pp. 389-395., 2007.
- Konkoly-Thege B., Kovács É., Balog P. - A bifactor model of the Posttraumatic Growth Inventory. Health Psychology and Behavioral Medicine Vol. 2, No. 1, pp. 529-540., 2014.
- Kovács B. – Életminőség, boldogság, stratégiai tervezés – Polgári Szemle, Vol. 8. pp. 3-6, 2012.
- Krasko G.L. – Viktor Frankl: The prophet of meaning, Cambridge MA, 2005. pp. 38.
- Larsson G. és Kallenberg K.O. - Sense of coherence, socioeconomic conditions and health - Interrelationships in a nation-wide Swedish sample., European Journal of Public Health, Vol. 6, No. 3., pp. 175-180, 1996.
- Lasch C. - Az önimádat társadalma, Európa Könyvkiadó, pp. 18., 1984.
- Lazarus, R.S.; Folkman, S. Stress, Appraisal, and Coping; Springer: New York, USA, 1984.
- Lelkes O. - A szabadság íze: boldogság, vallás és gazdasági átmenet, Századvég, No. 38, pp. 59, 2003.
- Lewis S. és Roberts A. R. - Crisis Assessment Tools: The Good, the Bad, and the Available, Brief Treatment and Crisis Intervention No.1, pp. 17–28, 2001.
- Lieberman N., Sagristano M., és Trope Y. – The effect of temporal distance on level of mental construal. Journal of Experimental Social Psychology, Vol. 38, pp. 523-534. 2002.
- Lindström B. – Salutogenesis – An introduction In: Lindström B. és Eriksson M. – The Hitchhiker’s Guide to Salutogenesis, Folkhalsan Health Promotion Research Report 2010.
- Linley P.A., és Joseph S. - Positive change following trauma and adversity: A review. Journal of Traumatic Stress. Vol. 17, No.1, pp. 11-21. 2004.
- Locke J. - An Essay Concerning Human Understanding, Oxford Claredon Press., pp. 258, 1894.

- Loewenstein és J. Elster - Choice over time. New York: Russell Sage Foundation. pp. 213-234., 1999.
- Luther M. - A keresztyén ember szabadságáról *Ford. Masznyik E.* – Budapest, 1901.
- Lyubomirsky S. – Boldogságmítoszok, Tények és Tévhitek, Ursus Libris, pp. 11. 2013.
- Lyubomirsky, S., és Lepper, H. S., - A measure of subjective happiness: Preliminary reliability and construct validation. *Social Indicators Research*, Vol. 46, pp. 137-155, 1999.
- Lyubomirsky, S., Tkach, C., és DiMatteo, M. R. What are the differences between happiness and self-esteem? *Social Indicators Research*, Vol. 78, pp. 363–404. 2006.
- Mansoor M. és mtásai, The Effect of Personality on Happiness:A Study in the University of Tehran, *Proceedings of World Business Research Conference*, 2011.
- Martos T. és Konkoly Thege B. – Aki keres és aki talál – Az élet értelmessége keresésének és megélésének mérése az élet értelme kérdőív magyar változatával. *Magyar Pszichológiai Szemle*, Vol. 67, No.1, pp.125-149, 2012.
- Martos T., Sallay V., Désfalvi J., Szabó T., és Ittész A.- Az étellel való elégedettség skála magyar változatának (SWLS-H) pszichometriai jellemzői. *Mentálhigiéne és Pszichoszomatika* Vol. 15, No.3, pp. 289-303, 2014.
- Maslow A. - A theory of human motivation *Psychological Review*, Vol. 50., No. 4, pp. 370-396, 1943.
- Maslow A. – Motivation and personality, New York, Harper and Row (3rd edition), pp. 138, 1987.
- Maslow. A. H. – Self-actualizing people: a study of psychological health., *Personality. Symposium* Vol. 1, pp. 11-34, 1950.
- Mayes L.C és Cohen D. J. - Anna Freud and developmental psychoanalytic psychology. *Psychoanalytic Study of Children* No. 51 pp.117-41. 1996.
- McCombie J. S. Review of Zalotas 1981, *Economic Journal* Vol. 93, pp. 246-247, 1983.
- Mill J. S. - On virtue and happiness (1863) In: Nordquist R. *Grammar and Composition Essay*. <http://grammar.about.com/od/classicessays/a/virhapmill.htm> (Letöltve: 2013.03.04.)
- Mill J. S. - A szabadságról - Haszonelvűség. (Ford Pap Mária). Válogatás, *Magyar Helikon*, Budapest, 1980.
- National Opinion Research Center General Social Survey.
http://www.scholarpedia.org/article/Psychology_of_happiness (letöltve: 2013.09.19.)
- Nave C. S., Sherman R. A., és Funder D. C., - Beyond Self-Report in the Study of Hedonic and Eudaimonic Well-Being: Correlations with Acquaintance Reports, Clinician Judgements and Directly Observed Social Behavior *J Res Pers.* Vol. 42, No.3, pp. 643-659., 2008.
- Nyitrai, E. - „Mesés boldogság” előadás, III. Pasztorálpszichológiai szimpózium, Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen, 2005.

- O’Leary, V. és Ickovics, J. - Resilience and thriving in response to challenge: An opportunity for a paradigm shift in women’s health. *Women’s Health: Research on Gender , Behaviour and Policy* , No.1, pp. 121–142. 1995.
- Okun, M. A., Stock, W. A., Haring, M. J., és Witter, R.A. Health and subjective well-being: A meta-analysis. *International Journal of Aging and Human Development*, Vol 19, pp. 111–131., 1984.
- Oláh A. - Coping strategies among adolescents: a cross cultural study., *Journal of Adolescence*, No.18, pp. 491-512., 1995.
- Oláh, A. és Bugán, A. (szerk) - Fejezetek a pszichológia alapterületeiből. ELTE Eötvös Kiadó, 2006.
- Optimism and pessimism. Implications for theory, research, and practice. *American Psychological Association*, Washington, pp. 217 – 239. 2002.
- Pál F. – A Függőségtől az Intimitásig. Kulcslyuk Kiadó pp.138. 2010.
- Pál F. – A szorongástól az önbecsülésig. Kulcslyuk Kiadó, pp.44. 2012.
- Pál F. – Természetes Spiritualitás: Meghittségben Istennel, Kiarosz Kiadó, Budapest, pp. 49, 2011.
- Pál F. 2011.11.08 előadás átirata <http://www.palferi.hu/hanganyagok/2011-2012/2011-11-08> (letöltve: 2015.03.20.)
- Pál F. 2011.11.15 előadás átirata <http://www.palferi.hu/hanganyagok/2011-2012/2011-11-15> (letöltve: 2015.03.21.)
- Pál F. 2011.11.15 előadás átirata <http://www.palferi.hu/hanganyagok/2011-2012/2011-11-15> (letöltve: 2015.03.21.)
- Pál F. 2013.04.02. előadás átirata <http://www.palferi.hu/hanganyagok/2012-2013/2013-03-12> (letöltve: 2015.02.18.)
- Pargament, K.I. - *The Psychology of Religion and Coping: Theory, Research, Practice*; Guilford Press: New York, USA, pp. 131-163, 1997.
- Park C. L. – Religion and meaning In: *Handbook of the Psychology of religion and spirituality*, The Guilford Press, pp. 295-311, 2005.
- Pavot, W., Diener, E. - Review of the Satisfaction With Life Scale. *Psychological Assessment*, Vol. 5, No. 2, pp.164-172. 1993.
- Pearls F.S. – *Gestalt Therapy Verbatim*, , pp.20., 1960.
- Peterson C. és Park C. – *Learned helplessness and explanatory style*, Plenum, New York, pp. 287-308, 1998.
- Peterson, C. és Maier, S. F. és Seligman, M. E. P. *Learned Helplessness: A Theory for the Age of Personal Control*. New York: Oxford University Press, 1995.

- Petik, K. S. - Az erkölcsi fejlődés és nevelés lélektana; A moralitás pszichológiája <http://www.erkolcsan.hu/cikk/az-erk%C3%B6lcsi-fejl%C5%91d%C3%A9s-pszichol%C3%B3gi%C3%A1ja> (letöltve: 2015.02.28.)
- Piaget. J. – Válogatott tanulmányok, Gondolat, Budapest, 1970.
- Pikó B. - Egészségtudatosság serdülőkorban. Akadémiai Kiadó, Budapest. 2002.
- Pomorleau W. – Overview on William James (1842-1910) <http://www.iep.utm.edu/james-o/> (letöltve: 2013.03.09.)
- Popper P. – Lélekrágcsálók, Kulcslyuk kiadó, pp 249. 2010.
- Prati G, és Pietrantonio L. - Optimism, social support, and coping strategies as factors contributing to posttraumatic growth: A meta-analysis. *Journal of Loss and Trauma*. No. 14: pp. 364-388. 2009.
- Psychologist*, Vol. 61 No.8 pp. 774-789, 2006.
- Quoidbach J., Gilbert D., T., Wilson T., D. – The End of History Illusion, *Science Magazine* Vol .339, pp. 96-98., 2012.
- Ramones S.M., *Unleashing the Power: Anthony Robbins, Positive Psychology, and the Quest for Human Flourishing*. Penn Libraries, University of Pennsylvania pp. 20-21, 2011.
- Reker G.T., Peacock E.J., és Wong P.T.P – Meaning and purpose in life and well-being: A life-span perspective. *Journal of Gerontology*, No. 42, pp. 44-49, 1987.
- Revicki, D. A. - Consistent Patient-Reported Outcomes. *Value in Health*, No. 5, pp. 295–296, 2002.
- Robinson M. D. és Clore G. L. – Belief and feeling: Evidence for an accessibility model of emotional self-report. *Psychological Bulletin*, No.128, pp. 934-960. 2002.
- Robinson, M. D., és Clore, G.L. - Simulation, scenarios, and emotional appraisal: Testing the convergence of real and imagined reactions to emotional stimuli. *Personality and Social Psychology Bulletin*, Vol. 27, pp. 1520-1532. idézi Wilson D. T. és Gilbert T. D. W – IM. 2003.
- Rogers C. - *On Becoming a Person: A therapist's View of Psychotherapy*, A Collection of Essays, 1961, pp. 350-351.
- Rogers C. R. – The concept of the fully functioning person., *Psychotherapy: Theory, Research and Practice* Vol. 1., pp. 17-26, 1963.
- Rohr R. – A férfi útja. Ursus Libris, pp. 71. 2001.
- Rokeah M. – *Understanding human values*, The Free Press, pp. 20, 1979.
- Rozin P., Royzman, E., B. - Negativity bias, negativity dominance, and contagion. *Personality and Social Psychology Review* Vol.5 No. 4. pp. 296–320, 2001.
- Rózsa H. – A Genesis könyve I. *Szent István Társulat*, pp. 185-190. 2002

Röck Gy. – Jézus Megkísértése MEK. <http://mek.oszk.hu/05900/05905/05905.htm> (Letöltve: 2015.05.18.)

Scheier, M. F., és Carver, C. S. - Optimism, coping, and health: Assessment and implications of generalized outcome expectancies. *Health Psychology*, Vol. 4, pp. 219-247., 1985.

Schimmack U. és mtásai, *Personality and Life Satisfaction: A Facet Level Analysis*, *Personality and Socyal Bulletin*, Vol. 30, No. 08, pp.1062-1075, 2004.

Scholler J.W, Ariely D., Loewensten G. The pursuit of happiness can be self defeating. University of Pittsburgh <http://web.mit.edu/ariely/www/MIT/Chapters/happy1.pdf> (letöltve: 2015.03.06.)

Schwartz B. - *The Paradox of Choice - Why More Is Less*. Harper Perennial 2004.

Schwartz S., H., *Basic Human Values: Theory Measurement and Applications*, *Revue francaise de sociologie*, Vol. 47, No. 4. pp. 2-7. 2006.

Seligman M. - *Helplessness: On Depression, Development, and Death*. San Francisco, 1975.

Seligman M. E.P. - *Authentic Happiness: Using the New Positive Psychology to Realize Your Potential for Lasting Fulfillment*. Free Press, New York, pp. 249, 2002.

Seligman M.E.P, és Meier S.F. – Failure to escape traumatic shock. *Journal of Experimental Psychology* No. 74, pp. 1-9., 1967.

Seligman M.E.P. - *Learnded Optimism: How to Change Your Mind and Your Life*. Pocket Books, New York, 1991.

Seligman M.P és Csikszentmihályi M. – *Positive Psychology: An introduction*, *American Psychologist*, Vol. 55, No. 1., pp. 5-14., 2000.

Seligman, M.E.P. és Maier, S.F.- "Failure to escape traumatic shock". *Journal of Experimental Psychology*, No. 74, pp. 1-9., 1967.

Seligman, M.E.P. és Rashid, és T., Parks, A.C. - *Positive Psychotherapy*. *American Psychologist*, Vol. 61 No.8 pp. 774-789, 2006.

Selye J. - *The Stress of life* (1956) IN: Hill Rice V. – *Theories of stress and its relationship to health*. *Handbook of stress, coping, and health: Implications for nursing research, theory, and practice* . pp. 23-26. 2011.

Shakespeare-Finch J. & Barrington A. J. - Behavioural changes add validity to the construct of posttraumatic growth. *Journal of Traumatic Stress*, Vol. 25 No. 4, pp. 433-439, 2012.

Sheridan, P. - "Locke's Moral Philosophy", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* <http://plato.stanford.edu/cgi-bin/encyclopedia/archinfo.cgi?entry=locke-moral> (letöltve: 2013.03.02.)

Six Core Human Needs by Antony Robbins. <http://www.habitsforwellbeing.com/6-core-human-needs-by-anthony-robbins/> (Letöltve: 2015.02.24.)

Skitka L.J. és mtsai - *The Psychology of Moral Conviction; Social and Personality Psychology Compass*, Vol.4. No.4, pp.267-281, 2010.

- Skitka L.J. és mtsai - The Psychology of Moral Conviction; Social and Personality Psychology Compass, Vol.4. No.4, pp.267-281, 2010.
- Smith. G.E. – Newton's Philosophiae Naturalis Principia Mathematica <http://plato.stanford.edu/archives/win2008/entries/newton-principia/> (letöltve: 2013.03.02.)
- Stanton, A. L., Bower, J. E. és Low C. A. - Posttraumatic growth after cancer. IN: Calhoun, L. G. – Tedeschi, R. G. (szerk.): Handbook of posttraumatic growth: Research and practice. Erlbaum, Mahwah., 2006.
- Steger M. F., és Kashdan T. B. – Stability and specificity of meaning in life and life satisfaction over one year. Journal of Happiness Studies, Vol 8. pp. 167-179, 2007.
- Strawn B.A. – The Bible and...Happiness? IN: Strawn B.A (Szerk.) The Bible and the Pursuit of Happiness, Oxford University Press, pp. 3-4, 2012.
- Székely J. – Az Újszövetség teológiája, Budapest, SZJKB, pp.91, 2003.
- Szent Ágoston - A boldog életről / A szabad akaratról, Európa Könyvkiadó, Budapest 1997.
- Szent Ágoston: Vallomások (Confessiones). ford. Városi István, Gondolat kiadó, Bp. 1987, pp. 146.
- Szondi M. – Optimizmus, pesszimizmus, egészség és egészségmagatartás – Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Phd. értekezés, 2008.
- Szűcs F. – Teológiai Etika, A Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya, Budapest pp.27., 1993.
- Tanyi Zs. – A trauma pozitív hozadéka, IN: Kuritárné Szabó Ildikó, Tisljár-Szabó Eszter (szerk.): Úgy szerettem volna, ha nem bántottak volna. Oriold és Társai Kiadó, 2015.
- Taylor S. E., és Brown J.D. – Illusion and Well-Being: A Social Psychological Perspective on Mental Health. Psychological Bulletin Vol. 103., No. 2., pp. 193-210, 1988.
- Tedeschi R. G., és Calhoun L.G. - The posttraumatic growth inventory: measuring the positive legacy of trauma. Journal of Traumatic Stress Vol 9, pp. 455-471, 1996.
- Tedeshi, R.G., & Calhoun, L.G. Posttraumatic Growth: Conceptual Foundation and Empirical Evidence. Philadelphia, PA: Lawrence Erlbaum Associates. Psychological Inquiry, Vol. 15, No. 1, 1-18. 2004.
- Teirney J. - You won't stay the same. New York Times. Jan, 4., pp. 15. 2013.
- Thorday A., - Jézus programbeszéde: A Hegyi Beszéd, Szegedi Hittudományi Főiskola, Szentírástudományi Tanszék, pp. 2, 2008.
- Tiger, L.- Optimism: The biology of hope. New York: Simon & Schuster, pp. 18, 1979.
- Vankó Zs. – A boldogság törvénye: Bibliai etika és antropológia. Spalding Alapítvány, pp. 104. 2003.
- Veenhoven R. – The four Qualities of life: Ordering concepts and measures of the good life. Journal Of Happiness Studies, Vol 1, pp. 1-39. 2000.

- Viktor E. Frankl and Logotherapy, In: The doctor and the Soul: From Psychotherapy and Logotherapy Chapter 4, pp. 150, 1986.
- Vitz C. P. – Psychology as Religion: The cult of Self-Worship, Paternoster Press, (Second Edition) 1994, pp. 54.
- Walter B. Cannon. és D. Appleton: Bodily Changes in Pain, Hunger, Fear, and Rage., New York and London,. pp. 311. 1915.
- Weinstein N.D. – Unrealistic optimism about future events, Journal of Personality and Social Psychology, Vol 39, No. 5. pp 806-820, 1980.
- Weiss A., Bathes C.T., és Lucian M. Happiness Is a Personality Thing, The University of Edinburgh and Genetic Epidemiology Unit, Queensland Institute of Medical Research, Brisbane, Australia, Association for Psychological Science, pp. 138. 2008.
- White M. D. - The Problems with Measuring and Using Happiness for Policy Purposes. Mercatus Research, George Mason University, pp. 3-15, 2014.
- Wilson D. T. és Gilbert T. D. W – Affective Forecasting, Advances in experimental social psychology, Vol. 35. pp. 347. 2003.
- Wilson D. T. és Gilbert T. D. W – Affective Forecasting: Knowing What to Want. American Psychological Society, Vol. 14. No. 3., pp. 131-134., 2005.
- Wilson, T. D., Wheatley T. P., Meyers J. M. Gilbert T. D. , és Axsom D. - Focalism: A Source of durability bias in affective forecasting. Journal of Personality and Social Psychology, Vol. 78, pp. 821-836. 2000.
- Wolf H. W. – Az Ószövetség Antropológiája, Harmat, Budapest. pp.197-201. 2001.
- Wong, D. - Comparative Philosophy: Chinese and Western, The Stanford Encyclopedia of Philosophy 2011.
- Woodruff P. - Plato's Shorter Ethical Works, The Stanford Encyclopedia of Philosophy, 2010.
- Zapf, W - Individuelle Wohlfahrt: Lebensbedingungen und wahrgenommene Lebensqualität In: Glatzer, W. & Zapf, W. (Eds) 'Lebensqualität in der Bundesrepublik. Objective Lebensbedingungen und subjectives Wohlbefinden, Campus Verlag, Frankfurt am Main, pp. 13-26, 1984.
- Zimmerman M. A. – Toward a Theory of Learned Hopefulness: A Structural Model Analysis of Participation and Empowerment. Journal of research in personality No. 24, pp. 72. 1998.
- Zuckerman M. – Sensation Seeking: Beyond the optimum level of arousal. (1979) IN: Arnett J. - Sensation seeking: A new conceptualization and a new scale, Personal Individual Differences Vol 16. No.2. pp 289. 1994.
- Zuckerman, M. - Optimism and pessimism: biological foundations. In: Chang, E.C. Optimism and pessimism. APA, Washington, pp. 169 – 189., 2002.